



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 504/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Dudíša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Jurajom Kusom, advokátom, Námestie osloboditeľov 10, Michalovce, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Cdo/125/2022 z 31. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľovi bola v trestnom konaní spôsobená škoda, ktorú kvalifikoval ako nemajetkovú ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci. Sťažovateľ tvrdí, že bol nespravodlivo trestne stíhaný a obvinený uznesením vyšetrovateľa ČVS: PPZ-69/BPK-V-2011 zo 16. januára 2012 (ďalej len „uznesenie o vznesení obvinenia“) zo zločinu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a zločinu skrátania dane a poistného podľa § 276 ods. 1, 2, písm. c), ods. 4 Trestného zákona. Proti predmetnému uzneseniu sťažovateľ podal sťažnosť, ktorú prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry zamietol uznesením č. k. VII/1 Gv 127/11-121 zo 7. marca 2012.

3. Následne uznesením č. k. VII/1 Gv 20/16/1000-4 z 9. mája 2016 prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry trestné stíhanie zastavil, pretože skutok nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci. Z uvedeného je zjavné, že sťažovateľ bol nespravodlivo trestne stíhaný v období

od 16. januára 2012 do 9. mája 2016, teda 4 roky a 4 mesiace. Rozhodnutie o zastavení trestného stíhania má podľa názoru sťažovateľa rovnaké právne účinky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia. Nezákonného rozhodnutia sa orgán verejnej moci dopustil tým, že vydal nezákonné rozhodnutie, a to uznesenie o vznesení obvinenia.

4. Sťažovateľ listom zo 6. mája 2019 požiadal Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody. Generálna prokuratúra v odpovedi zo 4. júna 2019 uviedla, že neboli zistené zákonné podmienky na uspokojenie uplatneného nároku na náhradu škody, pretože uznesenie o vznesení obvinenia nebolo zrušené pre jeho nezákonnosť, a preto je nutné ho považovať za zákonné.

5. Sťažovateľ sa žalobou o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci domáhal, aby súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť mu nemajetkovú ujmu vo výške 50 000 eur s ročným úrokom z omeškania.

6. Okresný súd Košice I rozsudkom č. k. 13C/31/2019 z 23. septembra 2020 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) žalobu zamietol.

7. Na základe odvolania Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 5Co/10/2021 z 27. januára 2022 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) potvrdil rozsudok okresného súdu. Uvedené rozhodnutie sťažovateľ napadol dovolaním z dôvodu podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Najvyšší súd rozsudkom č. k. 5Cdo/125/2022 z 31. mája 2023 (ďalej aj „rozsudok najvyššieho súdu“ alebo „napadnuté rozhodnutie“) jeho dovolanie zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ v dovolaní poukázal na § 19 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), podľa ktorého lehota neplynie počas predbežného prerokovania nároku (§ 15) odo dňa podania žiadosti do skončenia prerokovania, najdlhšie však počas 6 mesiacov. Tu je podľa názoru sťažovateľa potrebné použiť extenzívny výklad a aplikovať dobu 6 mesiacov, a nie dobu, ktorá sa viaže na dĺžku predbežného prerokovania nároku, teda v jeho prípade lehota neplynula od podania žiadosti, t. j. od 6. mája 2019, do 6. novembra 2019.

9. Keďže právo na náhradu škody sa premlčí za 3 roky odo dňa, keď sa poškodený dozvedel o škode, táto lehota začala plynúť 13. mája 2016 a skončila by 13. mája 2019, ale podľa názoru sťažovateľa sa predlžuje o 6 mesiacov, keďže bola podaná žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, teda lehota na podanie žaloby tak uplynula až 13. novembra 2019. Žaloba preto bola doručená súdu 7. októbra 2019 v zákonnej lehote.

10. Sťažovateľ v konaní namietal, že ak súd vyhovel námietke žalovaného o premlčaní nároku, išlo o zneužitie tohto subjektívneho práva na úkor druhého účastníka, teda o výkon v rozpore s dobrými mravmi. Námietka žalovaného je iba prostriedkom umožňujúcim značne poškodiť sťažovateľa a odoprieť mu súdnu ochranu.

11. Zo spisu je zrejmé, že sťažovateľ bol obvinený až z dvoch trestných činov, pričom štát ponechal sťažovateľa v právnom stave neistoty 4,5 roka. Vzhľadom na už uvedené konanie žalovaného vznesenú námietku premlčania nemožno kvalifikovať inak ako konanie v rozpore s dobrými mravmi.

12. Otázkou námietky premlčania zo strany štátu sa zaoberal aj ústavný súd v náleze č. k. III. ÚS 44/2017 z 21. novembra 2017, v ktorom vyslovil právny názor, že za určitých okolností vznesenú námietku premlčania zo strany štátu je možné považovať za rozpornú s dobrými mravmi.

13. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia je podľa sťažovateľa nedostatočné a nepreskúmateľné, pretože najvyšší súd opomenul posudzovať individuálne okolnosti daného prípadu hodné osobitného zreteľa cez uvedenú prizmu kogentného ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Následky trestného stíhania sa dotkli všetkých oblastí života sťažovateľa, jeho súkromie bolo zasiahnuté verejnou medializáciou, ku ktorej by nedošlo, ak by nebol trestne stíhaný. Dátum podania žiadosti o prejednanie nároku je len dôkazom toho, že psychická trauma po vedenom trestnom konaní, nervozita a značné následky po šikanóznom správaní zo strany žalovaného proti sťažovateľovi pretrvávali, ako aj strach z ďalšej medializácie v súvislosti s trestným stíhaním proti sťažovateľovi, a to bez ohľadu na zastavenie trestného stíhania. Sťažovateľ ako zamestnanec spoločnosti [REDAKOVANÉ] stratil dôveru vývozcov, t. j. viacerých obchodných spoločností, ktoré v minulosti zastupoval v colnom konaní.

14. Najvyšší súd napadnutým rozhodnutím podľa názoru sťažovateľa porušil esenciálne hmotnoprávne zásady zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú orgánom štátu jeho občanovi a jeho postup je tak z ústavného hľadiska neudržateľný.

15. Ak by nedošlo k začatiu trestného stíhania, nenastali by nepriaznivé následky, ktoré dosiaľ pretrvávajú, čomu najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí nevenoval žiadnu pozornosť, nevyhodnotil dôsledne obsah dovolania sťažovateľa vo vzťahu k dobrým mravom, a to v úzkej súvislosti s individuálnymi okolnosťami prípadu hodnými osobitného zreteľa, hoci mali zásadný význam pre rozhodnutie vo veci samej. Najvyšší súd sa zaoberal dátumom podania žiadosti o prerokovanie nároku, nezohľadňujúc následky trestného stíhania po jeho zastavení, pričom sa nijako nezaoberal obsahom vyjadrenia žalovaného k žiadosti o prerokovanie nároku.

16. V prípade sťažovateľa ide o výnimočný prípad a vznesená námietka premlčania žalovaného je v rozpore s dobrými mravmi a je výrazom zneužitia tohto práva na úkor sťažovateľa. Súd musí hodnotiť správanie strany sporu, čo je v našom prípade správanie štátu počas trestného konania, kde štát bol 4,5 roka nečinný a nechal sťažovateľa v právnom stave neistoty.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

17. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) rozsudkom najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania sťažovateľa v konaní o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci, ktoré je podľa sťažovateľa ústavne neudržateľné.

18. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania. V prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nezasahuje do ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale ani formalistická a aby bola čo najstálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

19. Úlohou dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku je odstránenie najzávažnejších chýb v rozhodnutiach súdov [vady zmätočnosti podľa § 420 CSP], prípadne ak dovolateľ namieta nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, zjednocovanie judikatúry [§ 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP], prípadne riešenie zásadných právnych otázok, ktoré neboli vyriešené odvolacím súdom v jeho rozhodovacej praxi [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP].

20. Ústavný súd už judikoval, že právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v zmysle čl. 46 ods. 3 ústavy nie je absolútne, ale v záujme zaistenia právnej istoty podlieha (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy) zákonným obmedzeniam upravujúcim predpoklady na jej uplatnenie (II. ÚS 467/08, ZNaU 106/2008).

21. Zmyslom a účelom zákona č. 514/2003 Z. z. je v súlade s čl. 46 ods. 3 ústavy ustanoviť podmienky, za ktorých vzniká právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom, a to spôsobom, ktorý umožňuje odškodniť všetky prípady, v ktorých bola poškodenému spôsobená škoda takým rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo jeho úradným postupom, ktoré boli neskôr posúdené ako nezákonné.

22. Napriek tomu, že základné právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom pri výkone verejnej moci vyplýva priamo z čl. 46 ods. 3 ústavy, právomoc rozhodovať o uplatnených nárokoch je primárne doménou všeobecných súdov. Ide o otázku tzv. podústavného práva, do ktorého riešenia nie je ústavný súd oprávnený akokoľvek vstupovať, pretože by išlo o neprípustný zásah do rozhodovacej činnosti nezávislých orgánov verejnej moci. Výnimku by, ako už bolo uvedené, predstavovalo napríklad porušenie procesných pravidiel zakladajúcich porušenie základného práva na súdnu ochranu alebo vyslovenie úplne extrémnych právnych záverov, ktoré by vybočovali z interpretačných metód či vôbec nemali oporu v skutkových zisteniach (pozri napr. sp. zn. I. ÚS 131/2020).

23. Vzhľadom na formuláciu ústavnej sťažnosti sa ústavný súd oboznámil s obsahom napadnutého rozsudku najvyššieho súdu. Sťažovateľ dovolanie založil na tvrdení o zmätočnosti rozsudku krajského súdu spočívajúcej v jeho nesprávnom procesnom postupe pri počítaní prerušenia plynutia premlčacej doby počas predbežného prerokovania nároku na náhradu škody, pri ktorom mali konajúce sudy podľa sťažovateľa uplatniť extenzívny výklad, a preto aplikovať dobu 6 mesiacov, nie dobu trvania prerokovania nároku. Pokiaľ by sudy takto postupovali, žaloba sťažovateľa by bola posúdená ako včas podaná. Sťažovateľ tiež namietal porušenie princípu právnej istoty, ktoré videl

v rozpornosti rozsudku krajského súdu, v ktorom na jednej strane odvolací súd nezistil rozpor žalovaným vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi, na druhej strane ale uviedol, že taká rozpornosť nie je vylúčená, avšak musí ísť o výnimočné okolnosti, keď je táto námietka výrazom zneužitia práva na úkor strany, ktorá márne uplynutie premlčacej doby nezavinila. Podľa sťažovateľa je taká výnimočnosť v jeho prípade daná.

24. Vo vzťahu k uvedenej dovolacej argumentácii ústavný súd z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyvodil, že najvyšší súd sa vecne zaoberal argumentmi sťažovateľa v celom ich rozsahu z relevantných zákonných hľadísk prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, ktoré síce posúdil ako prípustné, ale nedôvodné. Nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 CSP sťažovateľ v dovolaní nenamietal, a preto dovolací súd sám nemohol vykonať dovolací prieskum aj z hľadiska dôvodov prípustnosti dovolania zakladajúcich sťažovateľom neoznačený dovolací dôvod, na čo sťažovateľ riadne upozornil (bod 10 napadnutého uznesenia).

25. Podstata sťažnostnej argumentácie, ktorá je v zásade zopakovaním dovolacej argumentácie sťažovateľa, spočíva v tvrdení, že konajúce súdy pri vyvodzovaní právnych záverov zo skutkových zistení, t. j. pri právnom posúdení jednotlivých rovín oprávnenosti vznesenej námietky premlčania žalovaným, aplikovali nesprávny výklad § 19 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. pri počítaní prerušenia plynutia premlčacej doby a súčasne nezohľadnili špecifické a výnimočné okolnosti jeho konkrétneho prípadu, predovšetkým rozpor žalovaným vznesenej námietky s dobrými mravmi (§ 3 Občianskeho zákonníka).

26. Ústavný súd konštatuje, že v prejednávanej veci najvyšší súd po všeobecných východiskách a charakteristike dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dostatočne jasným, zrozumiteľným a korektným spôsobom (body 12 a 13 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia) zaujal stanovisko k podstate dovolacej argumentácie. Vo vzťahu k nesprávnej aplikácii § 19 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. najvyšší súd, poukazujúc na správny a zákonný postup súdov nižšej inštancie, ktoré jazykovým výkladom predmetného ustanovenia dospeli k záveru, že premlčacia doba neplynie (spočíva) výlučne počas predbežného pojednania nároku na náhradu škody žalovaným (v danej veci v rozsahu 36 dní), nie v rozsahu sťažovateľom tvrdených 6 mesiacov, súčasne poukazujúc na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5MCdo/13/2010, konštatoval, že nedošlo k porušeniu práva sťažovateľa na súdnu ochranu. Dovolací súd nezistil ani rozpornosť, či protirečivosť odôvodnenia rozsudku krajského súdu, ktorý svoj záver o neexistencii výnimočných okolností na strane sťažovateľa, ktoré by bolo možné posúdiť ako priečiace sa dobrým mravom, a teda ako dôvod na neprihliadanie na vznesenú námietku premlčania, riadne odôvodnil, berúc do úvahy správanie sťažovateľa po skončení trestného stíhania z hľadiska uplatňovania jeho nárokov na náhradu škody, ako aj irelevantnosť sťažovateľom akcentovaných okolností v minulosti vedeného trestného stíhania (predovšetkým jeho trvanie viac ako 4 roky).

27. Ústavný súd dodáva, že ak by všeobecné súdy pripustili záver, že sťažovateľom namietané okolnosti, ktoré sa skutkovo vzťahujú na dôvody, z ktorých je odvodzovaný vznik jeho subjektívneho nároku (špecifikované v dovolaní, ako aj v ústavnej sťažnosti, pozn.), sú výnimočné bez toho, aby sťažovateľ náležite konkretizoval priamy úmysel žalovaného vznesením námietky premlčania zneužiť výkon tohto práva na úkor sťažovateľa, vytvoril by sa priestor na prelomenie ojedinelosti a výnimočnosti postupu podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, čím by mohlo dôjsť k neprimeranému zásahu do princípu právnej istoty, na ktorý sa sám sťažovateľ odvoláva. Takéto

právne závery presadzované sťažovateľom nemajú žiadnu oporu v zákone ani judikatúre ústavného súdu (II. ÚS 176/2011, IV. ÚS 542/2013, III. ÚS 44/2017, IV. ÚS 100/2019).

28. Po dôkladnom preskúmaní rozsudku najvyššieho súdu preto ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd postupoval ústavne konformným spôsobom. Právne závery dovolacieho súdu považuje ústavný súd za udržateľné, nevykazujúce znaky arbitrárnosti ani zjavnej neodôvodnenosti. Najvyšší súd v dôvodoch napadnutého uznesenia neidentifikoval naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, keďže nezistil (nesprávny) postup konajúcich súdov v procese dokazovania či hodnotenia dôkazov ani svojvoľnosť alebo neudržateľnosť ich záverov, s čím sa ústavný súd aj vzhľadom na sťažnostnú argumentáciu sťažovateľa, ktorá je len prejavom jeho nespokojnosti s napadnutým rozhodnutím a polemikou na úrovni zákona a zisteného skutkového stavu, v celom rozsahu stotožňuje.

29. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). Ústavný súd na základe uvedeného odmietol ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu